

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

II. Sedisti ad mensam divitis, diligentur attende, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

vit Petrus ab ipso) nisi laverit ea Christus, non habebimus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis necesse est nimis esse sollicitos: ignosceat facile, imò & libenter, si tantummodo nos agnoscamus. In huiusmodi namque quasi inevitabilibus & negligentia culpabilis est, & timor immoderatus. Hinc est quod in oratione, quam ipse constituit ^d, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiscentia diximus, quod licet damnationem abstulerit, quia juxta Apostolum ^e, *nullo la damnatio est his, qui sunt in Christo Iesu*: tamen ad humiliandos nos ipsam adhuc patitur vivere in nobis, & graviter affligere nos, ut sentiamus quid nobis gratia præstet, & semper ad illius auxilium recurramus: sic & de minoribus istis peccatis pia dispensatione nobiscum agitur, ut non penitus auferantur, sed in illis nos erudiat DEUS, ut cum minima cavere non possumus, certi simus quod non nostris viribus maiora superemus: semperque timorati, & omnino solliciti simus quomodo eius gratiam non amittamus, quam nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus.

*Nimia tamen
anxietas ca-
venda.*

d Luc. II.

e Rom. 8. a

*Concupiscentia
cur etiam
num in nobis
residua.*

*Cur minori-
bus quibusdã
vitiis maneamus
obnoxii?*

IN COENA DOMINI,

SERMO II.

Sedisti ad mensam divitis, diligenter attende quæ apponuntur tibi, & scito quoniam talia oportet te præparare. Prov. 23. a. †.

† Ita legunt
LX X. Et
hæc huius
loci lectio
frequens est
apud Patres.

In verbis istis loquitur spiritus consilii voce suavi: sed & terribili. Vox suavis est, sed obedientibus: vox terroris contemnentibus. Recipientibus debentur præmia: rejicientibus intentantur supplicia. Videntur qui recipiunt, damnabuntur qui rejiciunt. *Sedisti*, inquit. Ecce principium huiusmodi verborum quantæ suavitatis præfert insigne! Verba præcedentia suaviter sonant, affectum mulcent: & de sensuum ubertate mentem impingunt. Quæ autem sequuntur ^b, id est, *scito, quoniam talia oportet te præparare*: dum intellectum quo plus exerceat, plus terrent, de altitudine mysteriorum miro modo nos humiliant, sive propter indignitatem nostram, sive propter incapacitatem. *Dives* itaque & potentissimus ille, Dominus est virtutum, & ipse rex gloriæ: cui dicitur per Prophetam ^c: *ut viderem virtutem tuam & gloriam tuam*. Ipse est qui aufert spiritum principum, terribilis apud reges terræ. *Mensa* ad quam resident fideles epulaturi cum eo, Incarnatio ipsius est. *Parasti*, inquit, *in conspectu meo mensam*, id est, Incarnationis tuæ remedium, quod semper attendo & recogito, *adversus eos qui tribulant me*: ne morte antiquo prævaleant, qui misero & exuli insultare consueverant.

b Prov. 23. a

c Psal. 62. a

Porro in mensa, & de mensa Incarnationis Dominicæ refectio acquiritur

*Incaratio
Christi mensa
divitis.
Fercula men-
sa varia :*
1. Christi
obedientia;
qua constat
d Ioan. 5. b
e Ioan. 4. c
Humilitate,

*patientia.
f Eia. 53. c*

g Ioan. 1. b

*Et perseve-
rantia.*

*Alteram fer-
culum mensa
Domin. In-
carn.
Paupertas
Spiritus.
Ad hanc per-
tinent
1 Contemptus
terrenorum.
h Matt. 5. a*

ritur opulenta. Regia quidem ibi sumuntur fercula, & accuratiori arte diligentius preparata, deliciosa multum ad saporem, solida ad nutrimentum: efficacia verò ad medicinam. Primum itaque ferculum, est obedientia filialis, tribus contexta funiculis, habens humilitatem in corde, patientiam in ore, perseverantiam in bono opere. Christus namque factus est obediens Patri. Unde & ipse dicit ^d: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me.* Et in alio loco ^e: *Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, Patris.* Quæris de humilitate? Dominus omnium servuli forma indutus est: de paupercula Virgine natus est. Ideoque cum liber esset à lege, factus est sub lege, sine querela conversatus in lege. Cum publicanis & peccatoribus cibum sumpsit, discipulorum quos elegerat pedes lavit: hoc ab ortu suo usque ad finem vitæ satagens, ut sicut in Matre specialis & sine exemplo fuit virginitas, sic in Filio singularis & unica esset humilitas. Quod si de patientia quæritur, sicut ovis ad occisionem ductus est, & propter iniquitates nostras vulneratus est: & cum iniquis deputatus est ^f. Ut etenim invisibilis videretur à nobis, & immortalis moreretur pro nobis: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis* ^g. Habitavit hoc Verbum in nobis obumbratum carne, quam pro nobis assumpsit ex nobis, Verbum in carne, sol in nube, mel in cera, lumen in testa, cereus in lucerna. Sustinuit in assumpta carne incommoda nostra sine peccato carnis, portans in carne peccata nostra; & hoc totum non propter se, sed propter nos: ut redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de servis. Si de perseverantia quæris: obediens fuit usque ad mortem. Obedientia, talaris est tunica, quam Joseph (quod sonat Accrescens vel Augmentum, id est, quilibet perfectus dono clementioris gratiæ, quæ est mater credentium) singulariter induit.

Secundum ferculum, est paupertas spiritualis, quam tria constituunt: depositio rerum & contemptus: vilitas & abjectio sui ipsius: abdicatio propriæ voluntatis in omnibus. Voluntaria ergo paupertas quæ sine possessione vel desiderio habetur: quanto expeditior est, tanto securior est. Custos & magistra est virtutum huiusmodi paupertas: sicut è contrario radix est vitiorum immoderata rerum affluentia. Expedit esse nudos, cum diabolo, qui nudus est, luctaturos. Nudus athleta fortius dimicat: natator exiit, ut fluvium transeat: viator rejectis sarcinulis bene cursitat. Nobilis itaque titulus voluntariæ paupertatis, quam Christus docuit verbo, *Beati*, inquit ^h *pauperes spiritu, &c.* Consecravit exemplo, nec enim habuit propriam domum in qua caput reclinaret, & in qua cum discipulis pascha manducaret: nec proprium habuit, unde tributum solveret. Commendavit eam etiam ore prophetico dicens: *Ego*
vir

vir videns paupertatem meam. Huius paupertatis exemplum primi post Christum Apostoli ediderunt, quando in primitiva Ecclesia multitudinis credentium erat cor unum & anima una, & omnia communia ^k. Hæc ^k Act. 4. f. religiosis Apostolorum sequacibus indicta est. Paupertas ista quæ nec habet, nec habere desiderat, lateralem adjunctam sibi quærit paupertatem, videlicet superbiam latentis contritionem: ut qui membrum DEI est, pauper sit spiritu, id est humilia & abiecta de seipso sentiat & iudicet. Non applaudat sibi, non infletur de meritorum eminentia, nec aliis insultet: quod Christus tenuit & servavit præ omnibus: unde & ad discipulos dicebat ^l: *Cum feceritis hæc omnia, dicite quia servi inutiles sumus.* ^l Luc. 17. c. Tertio religiosus sit pauper spiritu, nihil unquam ex propria faciens voluntate: sed in omnibus & per omnia iugo mancipatus obedientiam. Hæc sunt tria quæ præmissimus veræ religionis insignia, quæ hominem Deo & Angelis reddunt conformem, cœlestis patriæ civem conscribunt & hæredem.

Tertium ferculum, est mors Christi reverenda: præ omnibus sacramentis affectuosa. In hoc enim sacramento pietas magis enituit, gratia plus refulsit, charitas amplius radiavit. Ad mortem Christi tria præcipue respiciunt, non sine timore, non sine lachrymis & gemitu prosequenda: injuriarum multiformium illatio: manuum ac pedum in cruce confixio: sepulchri ac sepulti sub militum excubiis observatio.

Porrò *sedere* duo significat: potestatem judicariam & subjectionem voluntariam. Habes ad manum exempla congrua de utroque. *Sede à dextris meis* ^m: & illud ⁿ *Vidi Dominum sedentem*: atque illud ^o: *Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ*, signa sunt judicariæ potestatis. Cæterum ipsa Scriptura clamat ^p: *Surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.* Et illud: *Super flumina Babylonis illic sedimus & flevimus* ^q: & illud Christi ad discipulos ^r: *Sedete hic donec orem*: verba sunt debitæ subiectionis. Christo igitur adhuc orante, nequaquam surgere debemus per aliquam extollentiam, sed humiliari & in bonis exercitari operibus convenit: ut quandoq; post laborum, quibus hic afficimur, tolerantiam, surgamus loco & tempore suo promovèdi ad cœlestem gloriam.

Tu itaq; qui sedes ad mensam divitis, ferculis quæ præmissimus appositis teipsum subiciens & humilians Incarnationis Dominicæ sacramento, non negligenter, sed *diligenter attende qua apponuntur tibi*. Attende, inquam, ut discas in referendo gratiam non esse tardus aut segnis: ut discas ad singula dona agere gratias. Attende, inquam, ut nulla Dei munera debita gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocria, non modica. Denique jubemur colligere fragmenta ne pereant, id est,

Sermones S. Bernardi.

Ff

nec

Thren. 3. b
k Act. 4. f
2. Despicientia seu humiliatio sui.

l Luc. 17. c
3. Abdicatio propria voluntatis.
Tria Religionis insignia.

Tertium ferculum mense Domin.
Mors Christi.
Ad hæc tria referuntur.

Sedere variè accipitur.
m Psal. 109. a
n Esai. 8. a
o Matt. 19. c
p Psal. 126. a
q Psal. 136. a
r Marc. 14. f

Beneficia Passionis Christi grato animo recolenda.

Ingratitudinis
damna.

nec minima beneficia oblivisci. Nunquam non perit quod datur ingrato. Terribile est quod sequitur, quia onerosum, & quasi impossibile videtur. Sed quibus? Mollibus, effœminatis, ignavis. In quibus libertate pernicioſa, ruptis habenis continentia eunt quò volunt ebrizæ concupiscentia, temulentique affectus, dum post carnem carnalius evagantur: dum mundum supra modum ambiunt & sequuntur. Sed quid est illud quod terribile judicant? Hoc est, *quoniam talia oportet te preparare*: Nota, *quoniam*, compatiendo, commoriendo & conſepeliendo te ipsum, & cætera. Dignum est enim & tibi multum expedit, compati, commori, conſepeliri paſſo, mortuo, & ſepulto. Ad hoc enim facta ſunt huiusmodi, ut his omnibus configuretur & conformetur vita Chriſtiani. Qui enim tanquam membrum Chriſti dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare. Nam propter crucem piis dictum eſt: *Qui ſunt Chriſti Ieſu, carnem ſuam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis*. propter ſepulturam dictum eſt, *Conſepulſi ſumus cum Chriſto* * , &c.

Chriſti geſtis
vita Chriſtiani
conformanda.

Gal. 5. d
Rom. 6. a

Chriſti patientiæ
ſpecies &
habitus.

Et ideo ut validius compungamur, ut amplius moveamur, & curramus per omnia, revolvamus ſingula contexendo reſticulum, connexendo funiculum, connectendo faſciculum: de omnibus & ſingulis quæ facta referuntur, de humili Dei Filio, de ſummo Patris Unigenito, de Redemptore piſſimo, de amantiſſimo fratre noſtro. Occurrat itaque ſpiritualiter & ingerat ſe ipſum cordibus noſtris Dominus Chriſtus, proditus & venditus à diſcipulo, à Judæis tanquam vile mancipium, pretioſiſſimo exiguo comparatus, captus, tractus & ligatus, tanquam homo ſine adiutorio: ſciſſo etiam verberibus dorſo, vellicatis genis, facie ſputis illita, puncto vepribus capite, ſaucio latere, terebratis palmis pedibusque conſoſſis: qui tanquam jugulatori ſuo alludens, ſeipſum non reluctans expoſuit, & nudum corpus quaſi incudem malleatorum ictibus patienter explicuit: dum pro nobis per huius vitæ pelagus ad patriam de exilio transferendis, rapacibus piratis naulum propriæ mortis exolvit. Sed nec prætermittam myrrham qua in cruce potatus eſt: ſed neque illam qua unctus eſt in ſepulturam. Quarum in prima ſibi applicuit meorum amaritudinem peccatorum: in ſecunda futuram mei corporis incorruptionem dedicavit. Hoc eſt celeberrimum & regale convivium, in quo Juſti epulantur & exultant in conſpectu Dei, aut delectantur in lætitia.

Convivium
paſſionis Do-
mini.

Pigmenta ſeu
bellaria men-
ſe Chriſti.
*u Cant. 1.

Præter hæc omnia dulce pigmentum apponitur invitatis ad lætificandum de Cyprio vino, & preciſiſſis & peregrinis, quia nobis adhuc inexpertis ſpeciebus conditum. *Botrus*, inquit **, *Cypri, dilectus meus mihi*. Præmiſſum erat in proximioro verſiculo, *faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi*, ſcilicet Chriſtus ſecundum carnem. *Botrus* verò Cypri Chriſtus eſt

est secundum deitatem? fasciculus Myrrhæ Christus in passione. Botrus Cypri, Christus in Resurrectione: fasciculus myrrhæ, grando & tonitru Judaicæ tempestatis. Botrus Cypri destructio totius adversariæ potestatis; fasciculus myrrhæ, multitudo afflictionum. Botrus Cypri, abundantia gaudiorum: illinc amaricans, istinc inebrians.

Sed non est prætereundum quod dicitur ^x, *fasciculus myrrhæ dile-* ^{x Ibidem.}
ctus meus mihi inter ubera commorabitur. Ibi enim est cor. Et ubi est cor: ^{Meditatio Pas-}
 ibi dilectio, & ubi dilectio, ibi dilecti mansio. ^{sonis Domini.} Novit autem quicumque ^{quam expe-}
 rectè sapit, quantum Christianæ pietati expediat, quantum Dei servum ^{diens pietatis}
 deceat sacrosanctæ passionis ipsius fidelius recolere beneficia, ad fruendum ^{Christiana.}
 suaviter in conscientia, ad recondendum plenius per imitationem
 in memoria: quod est spiritualiter manducare Corpus Domini, & Sanguinem eius bibere, ob amorem & reverentiam eius, qui credentibus in ^{1. Cor. 11. c}
 se præcipit dicens ⁹: *Hoc facite in meam commemorationem.* In quo etiam quàm impium sit hominem tantæ pietatis Dei esse immemorem, palam est omnibus: cum amici morientis vel peregrè proficiscentis commendatam sibi sub aliquo signo memoriam nefas sit oblivisci. Siquidem huius reverendæ commemorationis mysterium, suo modo, suo tempore, suo loco celebrare licet paucis hominibus, quibus & hoc traditum est mysterium. Rem verò mysterii omni tempore & in omni loco dominationis Dei modo quo traditum est, id est, debitæ pietatis affectu, & sanctæ ^{Mysteriū pas-}
 imitationis affectu agere, tractare & sumere in salutem cunctis fidelibus ^{sonis domini-}
 in promptu est. Nam & sacramentum sicut accipit ad vitam dignus: ^{cæ quomodo}
 sic ad iudicium & mortem propriam indignus. Sacramentum enim sine ^{spiritualiter}
 re sacramenti, mors est sumentis. Res verò sacramenti etiam præter sacramentum, vita aterna est accipientis. Quoties in commemorationem ^{sapissimè tra-}
 eius qui pro te passus est, piè ac fideliter Christum imitando fueris affectus & devotus, corpus eius manducas, & sanguinem eius bibis: & quantum ^{ctandum.}
 diu in eo manes per amorem, ipse verò in te per justitiæ & sanctitatis operationem, in eius corpore & in membris eius computaberis. Et ideo ^{Quid spiritua-}
 si amas animam tuam, propter Christum perdere debes eam, sive ponendo ut martyr, si necessitas exegerit; sive affligendo districtius ut poenitens: ^{liter manducare corp. &}
 quanquam & genus martyrii sit spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, diurnitate autem molestius. Habeamus ergo eorum quæ contemptibilia Christo sunt illata, continuam & indefinèntem memoriam: non utique ociosam, non tepidam, non torpentem: sed compassionis ardore super omnia plurimum delectantem, & imitationis privilegio omnia impetransem. Unde Propheta ^{Mortificatio}
Delectare in Domino, inquit, ut spreta mundi ^{carnis instar}
vi- ^{martyrii.}
tiorum ^{Psal. 36. a}

tiorum omnium jucunditate suavior eius recordatio sit: *Et dabit tibi petitiones cordis tui, non carnis.*

*Species unde
constat pig-
mentum re-
galis convi-
vii,*

Porro tres sunt species de quibus conficitur pigmentum, quod ad regalis convivii festinam exhilarationem apponitur: triumphalis reditus ab inferis: gloria resurrectionis: confessus ad dexteram Dei Patris. Cibi prædicti confortant: ista verò tria lætificant. Convivantes & invitati in tempore gratiæ præ cæteris Apostoli & Martyres esse creduntur, qui in fortitudine cœlesti & spiritali exultatione non ingrati vel immemores exhibiti à Christo convivii, retribuunt & offerunt de seipsum qualia acceperunt. In desiderio & in agone isto sudant, currunt & laborant: quos elegit Deus ut seipsos hostiam vivam & Deo acceptam exhibeant. Et utinam Christus nobis indulgeat quantulacunque bonorum operum executione, illorum vestigia humiliter adorare; qui est Deus benedictus in sæcula, AMEN.

SERMO SEU MEDITATIO

In Vitam & Passionem Domini.

*Beneficia Chri-
sti morte nobis
collata.*

*Gloria Chri-
stiani in no-
mine Christi.*

IESUM Nazarenum à Judæis innocenter condemnatum, à Gentibus crucifixum, Christiani divinis honoremus obsequiis. Salvatoris infirma nos qui Christiani sumus, reverenter venerari, amanter amplecti, fortiter imitari, dignum est, salubre, & honorificum. Hæc enim sunt instrumenta fortissima in quibus omnipotens virtus & investigabilis sapientia Dei, restaurationem mundi potenter atque mirificè operata est, & usque modo operatus Christus Dominus minoratus est ab Angelis, ut nos æquaret Angelis. Et quis propter Christum non se humiliet? Christus Dominus pro peccatis nostris crucifixus est, & crucem amaram suis amatoribus dulcoravit. Mortuus est, & mortem necavit, ut viveremus per illum. Et quis non amet Christum Dominum? Quis non patiat pro Christo? Christus per crucis ignominiam ad supernæ claritatis gloriam transit, & data est ei pro sua reverentia à Deo Patre omnis potestas in cælo & in terra, ut adorent eum omnes Angeli Dei, & in nomine JESU omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum. Ubi est gloriatio tua, ô Christiane, nisi in nomine crucifixi Domini Dei tui, & in Christi nomine quod est super omne nomen, in quo qui benedictus est super terram benedicetur? Gloriamini in nomine Filii redemptoris, & date honorem illi Salvatori nostro, qui magna fecit in nobis, & magnificate nomen eius mecum, dicentes.

Adoremus te Christe rex Israel, pariter & gentium, Princeps regum, terræ Dominus, Deus Sabaoth, Virtus omnipotentis Dei fortissima.

Adora-